

ISSN
3060-527X

№7
2026

TA'LIMDA ISTIQBÖLLI IZLANISHLAR

TA'LIMDA ISTIQBOLLI IZLANISHLAR

Xalqaro ilmiy-metodik jurnal

ПЕРСПЕКТИВНЫЕ ИССЛЕДОВАНИЯ В ОБРАЗОВАНИИ

*Международный научно-методический
журнал*

PROSPECTIVE RESEARCH IN EDUCATION

International scientific methodological journal

№ 7-Son, 1-Qism 2026-yil

Jurnal 2025-yilda tashkil etilgan.

Jurnal 1 yilda 12 marta nashr etiladi

Jurnal O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi OAK Rayosatining 2024 - yil 7 - iyundagi 355-son qarori bilan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha dissertatsiya ishlari natijalari yuzasidan ilmiy maqolalar chop etilishi lozim bo'lgan zaruriy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan.

MUNDARIJA:

Mualliflar	Maqola sarlavhasi	Yo'nalishi	Bet
<i>AXROROV VORIS YUNUSOVICH</i>	BO'LAJAK O'QITUVCHILARDA NIZOLI VAZIYATLARDA HISSIY BARQARORLIKNI RIVOJLANTIRISHNING IJTIMOY-PSIXOLOGIK ASOSLARI	PSIXOLOGIYA	10
	СОЦИАЛЬНО-ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ РАЗВИТИЯ ЭМОЦИОНАЛЬНОЙ УСТОЙЧИВОСТИ БУДУЩИХ ПЕДАГОГОВ В КОНФЛИКТНЫХ СИТУАЦИЯХ		
	SOCIO-PSYCHOLOGICAL FOUNDATIONS FOR DEVELOPING EMOTIONAL STABILITY IN FUTURE TEACHERS IN CONFLICT SITUATIONS		
<i>ARABBAYEV AROBIDIN XUSNIDINOVICH</i>	PEDAGOGIK YO'NALISHDAGI MAGISTRANTLARDA ILMIY-TADQIQOT FAOLIYATI ASOSIDA ILMIY KO'NIKMALARNI SHAKLLANTIRISH	PEDAGOGIKA	15
	ФОРМИРОВАНИЕ НАУЧНЫХ НАВЫКОВ НА ОСНОВЕ НАУЧНО- ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ У МАГИСТРАТУР ПО ПЕДАГОГИЧЕСКОМУ НАПРАВЛЕНИЮ		
	FORMATION OF SCIENTIFIC SKILLS ON THE BASIS OF RESEARCH ACTIVITY IN MASTER STUDENTS IN PEDAGOGICAL DIRECTION		
<i>BADALXODJAYEV TO'LQINJON IKRAMIDDINOVICH</i>	SUN'IY INTELLEKTGA ASOSLANGAN MOSLASHUVCHAN O'QUV PLATFORMALARI	PEDAGOGIKA	24
	АДАПТИВНЫЕ ПЛАТФОРМЫ ОБУЧЕНИЯ НА ОСНОВЕ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА		
	ARTIFICIAL INTELLIGENCE-BASED ADAPTIVE LEARNING PLATFORMS		
<i>HAMROYEVA XOLIDA RIZOQUL QIZI</i>	BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARINING NUTQ FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHDA VIZUAL VOSITALAR VA O'YIN TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH METODIKASI	PEDAGOGIKA	29
	МЕТОДИКА ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ВИЗУАЛЬНЫХ СРЕДСТВ И ИГРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В РАЗВИТИИ РЕЧЕВОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ УЧАЩИХСЯ НАЧАЛЬНЫХ КЛАССОВ		
	METHODOLOGY FOR USING VISUAL AIDS AND GAME TECHNOLOGIES IN DEVELOPING THE SPEECH ACTIVITY OF PRIMARY SCHOOL STUDENTS		
<i>IBRAXIMJANOVA GAVHAR AMANBAYEVNA</i>	MUSIQA NAZARIYASI FANLARI UCHUN ELEKTRON TA'LIM PLATFORMALARINI YARATISH VA ULARDAN FOYDALANISH	PEDAGOGIKA	35
	СОЗДАНИЕ И ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ЭЛЕКТРОННЫХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ПЛАТФОРМ ДЛЯ ДИСЦИПЛИН ПО ТЕОРИИ МУЗЫКИ		
	CREATION AND USE OF ELECTRONIC EDUCATIONAL PLATFORMS FOR MUSIC THEORY DISCIPLINES		

<i>ISMATOVA HALOVAT BAKTIYOROVNA</i>	O'SMIRLARDA DESTRUKTIV XULQ-ATVOR RIVOJLANISHIGA TA'SIR ETUVCHI PSIXOLOGIK OMILLAR VA PROFILAKTIK YONDASHUVLAR	PSIXOLOGIYA	40
	ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ФАКТОРЫ, ВЛИЯЮЩИЕ НА РАЗВИТИЕ ДЕСТРУКТИВНОГО ПОВЕДЕНИЯ У ПОДРОСТКОВ, И ПРОФИЛАКТИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ		
	PSYCHOLOGICAL FACTORS INFLUENCING THE DEVELOPMENT OF DESTRUCTIVE BEHAVIOR IN ADOLESCENTS AND PREVENTIVE APPROACHES		
<i>KUSHAKOVA NODIRA ODILOVNA</i>	"J.D. SALINGERNING «THE CATCHER IN THE RYE» ROMANIDA «TA'LIM» KONSEPTUAL BIRLIGINING VERBALIZATSIYASI"	PEDAGOGIKA	46
	ВЕРБАЛИЗАЦИЯ КОНЦЕПТУАЛЬНОЙ ЕДИНИЦЫ «ОБРАЗОВАНИЕ» В РОМАНЕ ДЖ. Д. СЭЛИНДЖЕРА «НАД ПРОПАСТЬЮ ВО РЖИ»		
	ERBALIZATION OF THE CONCEPTUAL UNIT "EDUCATION" IN J.D. SALINGER'S NOVEL THE CATCHER IN THE RYE		
<i>O'KTAMOVA SHOHIDA ODILBEK QIZI</i>	O'SMIRLAR EMOTSIONAL HOLATINI EKSPERIMENTAL O'RGANISH	PSIXOLOGIYA	54
	ЭКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЕ ИССЛЕДОВАНИЕ ЭМОЦИОНАЛЬНОГО СОСТОЯНИЯ ПОДРОСТКОВ		
	EXPERIMENTAL STUDY OF ADOLESCENTS' EMOTIONAL STATE		
<i>PANJIYEV QURBONNIYOZ BERDIYEVICH</i>	BO'LAJAK MUSIQA O'QITUVCHILARINING KASBIY KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISHDA ZAMONAVIY YONDASHUVLAR TAHLILI	PEDAGOGIKA	62
	АНАЛИЗ СОВРЕМЕННЫХ ПОДХОДОВ К РАЗВИТИЮ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ МУЗЫКИ		
	ANALYSIS OF MODERN APPROACHES TO DEVELOPING THE PROFESSIONAL COMPETENCE OF FUTURE MUSIC TEACHERS		
<i>RAXIMBAYEVA GULYORA ULUGBEKOVNA</i>	TALABALARDA IJTIMOY IDENTIFIKATSIYA SHAKLLANISHIDA EMOTSIONAL INTELLEKTNING ROLI	PSIXOLOGIYA	68
	РОЛЬ ЭМОЦИОНАЛЬНОГО ИНТЕЛЛЕКТА В ФОРМИРОВАНИИ СОЦИАЛЬНОЙ ИДЕНТИФИКАЦИИ СТУДЕНТОВ		
	THE ROLE OF EMOTIONAL INTELLIGENCE IN THE FORMATION OF STUDENTS' SOCIAL IDENTIFICATION		
<i>RO'ZIMURODOV ILYOS AZAMAT O'GLI</i>	BO'LAJAK MUSIQA O'QITUVCHILARINING CHOLG'U IJROCHILIGI KOMPETENSIYASINI TAKOMILLASHTIRISHDA AFG'ON RUBOBIDAN FOYDALANISHNING PEDAGOGIK IMKONIYATLARI	PEDAGOGIKA	75
	ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ВОЗМОЖНОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ АФГАНСКОГО РУБАБА В СОВЕРШЕНСТВОВАНИИ ИНСТРУМЕНТАЛЬНОЙ ИСПОЛНИТЕЛЬСКОЙ КОМПЕТЕНЦИИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ МУЗЫКИ		
	PEDAGOGICAL POSSIBILITIES OF USING THE AFGHAN RUBAB IN IMPROVING THE INSTRUMENTAL PERFORMANCE COMPETENCE OF FUTURE MUSIC TEACHERS		

<i>XUSANOVA NIGINA BAXTIYOR QIZI</i>	O'QITUVCHINING INNOVATSION MADANIYATI PEDAGOGIK FAOLIYAT SAMARADORLIGINING MUHIM OMILI SIFATIDA	PEDAGOGIKA	81
	ИННОВАЦИОННАЯ КУЛЬТУРА ПЕДАГОГА КАК ВАЖНЫЙ ФАКТОР ЭФФЕКТИВНОСТИ ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ		
	THE INNOVATIVE CULTURE OF A TEACHER AS AN IMPORTANT FACTOR OF PEDAGOGICAL ACTIVITY EFFICIENCY		
<i>XUDDIEVA UMIIDA AMINJON KIZI</i>	BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARINING MATEMATIK SAVODXONLIGINI SUN'IY INTELLEKT TECHNOLOGIYALARI ASOSIDA RIVOJLANTIRISH METODI-KASI	PEDAGOGIKA	91
	МЕТОДИКА РАЗВИТИЯ МАТЕМАТИЧЕСКОЙ ГРАМОТНОСТИ УЧАЩИХСЯ НАЧАЛЬНЫХ КЛАССОВ НА ОСНОВЕ ТЕХНОЛОГИЙ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА		
	METHODOLOGY FOR DEVELOPING MATHEMATICAL LITERACY OF PRIMARY SCHOOL STUDENTS BASED ON ARTIFICIAL INTELLIGENCE TECHNOLOGIES		
<i>SUVONOVA LOBARXON ISLOM QIZI</i>	TALABALARDA PEDAGOGIK DIZAYN ASOSIDA TA'LIMYIY KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRISHNING PSIXOLOGIK XUSUSIYATLARI	PSIXOLOGIYA	96
	ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ РАЗВИТИЯ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ КОМПЕТЕНЦИЙ СТУДЕНТОВ НА ОСНОВЕ ПЕДАГОГИЧЕСКОГО ДИЗАЙНА		
	PSYCHOLOGICAL FEATURES OF DEVELOPING STUDENTS' EDUCATIONAL COMPETENCIES BASED ON INSTRUCTIONAL DESIGN		
<i>XAYDAROV ADXAM FAYZULLAEVICH</i>	TA'LIM TIZIMIDA ZAMONAVIY AXBOROT TECHNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	PEDAGOGIKA	102
	ОСОБЕННОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ СОВРЕМЕННЫХ ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ОБРАЗОВАНИИ		
	FEATURES OF USING MODERN INFORMATION TECHNOLOGIES IN EDUCATION		
<i>AHMADOVA MAHBUBA SHAVKAT QIZI</i>	ALISHER NAVOIY ASARLARI ASOSIDA BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARIDA BAG'RIKENGLIK VA O'ZARO HURMAT MADANIYATINI TARBIYALASH	PEDAGOGIKA	107
	ВОСПИТАНИЕ ТОЛЕРАНТНОСТИ И КУЛЬТУРЫ ВЗАИМНОГО УВАЖЕНИЯ У УЧАЩИХСЯ НАЧАЛЬНЫХ КЛАССОВ НА ОСНОВЕ ПРОИЗВЕДЕНИЙ АЛИШЕРА НАВОИ		
	FOSTERING TOLERANCE AND A CULTURE OF MUTUAL RESPECT AMONG PRIMARY SCHOOL STUDENTS THROUGH THE WORKS OF ALISHER NAVOI		

<i>ALIMARDANOVA SITORA IKROM QIZI</i>	MAXSUS TA'LIM EHTIYOJIGA EGA BOLALARNI QO'LLABQUVVATLASHDA ZAMONAVIY TEKNOLOGIYALARNING O'RNI	PEDAGOGIKA	113
	РОЛЬ СОВРЕМЕННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ПОДДЕРЖКЕ ДЕТЕЙ С ОСОБЫМИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫМИ ПОТРЕБНОСТЯМИ		
	THE ROLE OF MODERN TECHNOLOGIES IN SUPPORTING CHILDREN WITH SPECIAL EDUCATIONAL NEEDS		
<i>АСЛАМКУЛОВА ПАРВИНА ЖАМШИД КИЗИ</i>	SHARQ FALSAFIY MEROSINING ZAMONAVIY ILMIY TADQIQOTLAR UCHUN METODOLOGIK AHAMIYATI	PEDAGOGIKA	121
	МЕТОДОЛОГИЧЕСКОЕ ЗНАЧЕНИЕ ФИЛОСОФСКОГО НАСЛЕДИЯ ВОСТОКА ДЛЯ СОВРЕМЕННЫХ НАУЧНЫХ ИССЛЕДОВАНИЙ		
	THE METHODOLOGICAL SIGNIFICANCE OF THE PHILOSOPHICAL HERITAGE OF THE EAST FOR CONTEMPORARY SCIENTIFIC RESEARCH		
<i>MUXAMEDOV FERUZ TO'LQINJONOVICH</i>	BO'LAJAK MUSIQA PEDAGOGLARIDA KREATIV FIKRLASHNI RIVOJLANTIRISHNING PSIXOLOGIK OMILLARI	PSIXOLOGIYA	128
	ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ФАКТОРЫ РАЗВИТИЯ КРЕАТИВНОГО МЫШЛЕНИЯ У БУДУЩИХ ПЕДАГОГОВ МУЗЫКИ		
	PSYCHOLOGICAL FACTORS IN THE DEVELOPMENT OF CREATIVE THINKING AMONG FUTURE MUSIC EDUCATORS		
<i>MASHARIPOVA SAIDA RAHIMOVNA</i>	YOSH OILALARDA EMOTSIONAL KOMPETENTLIKNI SHAKLLANTIRISHNING PSIXOLOGIK DETERMINANTLARI	PSIXOLOGIYA	134
	ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ДЕТЕРМИНАНТЫ ФОРМИРОВАНИЯ ЭМОЦИОНАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ В МОЛОДЫХ СЕМЬЯХ		
	PSYCHOLOGICAL DETERMINANTS OF THE FORMATION OF EMOTIONAL COMPETENCE IN YOUNG FAMILIES		
<i>XOLOV DILSHOD MURODILLO O'G'LI, SUNNATOVA O'G'LOY KAMARDIN QIZI, SUNNATOVA O'G'LOY KAMARDIN QIZI</i>	O'QUVCHILARNING BILIM, KO'NIKMA, MALAKA VA KOMPETENSIYALARINI VAHOLASHNING NAZARIY ASOSLARI	PEDAGOGIKA	139
	ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ОЦЕНКИ ЗНАНИЙ, УМЕНИЙ, НАВЫКОВ И КОМПЕТЕНЦИЙ ОБУЧАЮЩИХСЯ		
	THEORETICAL FOUNDATIONS OF ASSESSING STUDENT		
<i>HAMROYEVA XOLIDA RIZOQUL QIZI</i>	BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARINING NUTQ FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHDA VIZUAL VOSITALAR VA O'YIN TEKNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH METODIKASI	PEDAGOGIKA	145
	МЕТОДИКА ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ВИЗУАЛЬНЫХ СРЕДСТВ И ИГРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В РАЗВИТИИ РЕЧЕВОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ УЧАЩИХСЯ НАЧАЛЬНЫХ КЛАССОВ		
	METHODOLOGY FOR USING VISUAL AIDS AND GAME-BASED TECHNOLOGIES TO DEVELOP THE SPEECH ACTIVITY OF PRIMARY SCHOOL STUDENTS		

<i>ISMATOVA SAYYORA SOBIR QIZI</i>	TADBIRKORLIK KOMPITENSIYASINING ASOSIY TUSHUNCHALARI VA UNING MAZMUN MOHIYATI	PEDAGOGIKA	152
	ОСНОВНЫЕ ПОНЯТИЯ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСКОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ И ЕЁ СОДЕРЖАТЕЛЬНАЯ СУЩНОСТЬ		
	BASIC CONCEPTS OF ENTREPRENEURIAL COMPETENCE AND ITS CONTENT-RELATED ESSENCE		
<i>NORQULOVA SEVARA O'ROZ QIZI</i>	TALABALARNING INTELLEKTUAL VA KOGNITIV FAOLIGINI TRENINGLAR ORQALI RIVOJLANTIRISHNING PSIXOLOGIK MEKANIZMLARI	PSIXOLOGIYA	158
	ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ МЕХАНИЗМЫ РАЗВИТИЯ ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНОЙ И КОГНИТИВНОЙ АКТИВНОСТИ СТУДЕНТОВ ПОСРЕДСТВОМ ТРЕНИНГОВ		
	PSYCHOLOGICAL MECHANISMS FOR DEVELOPING STUDENTS' INTELLECTUAL AND COGNITIVE ACTIVITY THROUGH TRAINING PROGRAMS		
<i>ABDURAZZAQOV O'KTAM ABDUQAYUMOVICH</i>	BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARIDA IJODIY LAYOQATNI SHAKLLANTIRISHNING DIDAKTIK IMKONIYATLARI	PEDAGOGIKA	163
	ДИДАКТИЧЕСКИЕ ВОЗМОЖНОСТИ ФОРМИРОВАНИЯ ТВОРЧЕСКИХ КОМПЕТЕНЦИЙ У МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ		
	DIDACTIC POSSIBILITIES OF FORMING CREATIVE COMPETENCES IN PRIMARY STUDENTS		
<i>SODIQOVA GULBARNO ODILJON QIZI</i>	QIZ TALABALARNING IJTIMOY FAOLIGINI RIVOJLANTIRISHDA PSIXOLOGIK OMILLAR TAHLILI	PSIXOLOGIYA	169
	АНАЛИЗ ПСИХОЛОГИЧЕСКИХ ФАКТОРОВ РАЗВИТИЯ СОЦИАЛЬНОЙ АКТИВНОСТИ СТУДЕНТОК		
	ANALYSIS OF PSYCHOLOGICAL FACTORS IN THE DEVELOPMENT OF FEMALE STUDENTS' SOCIAL ACTIVITY		
<i>TESHABOEV AKRAMJON YULDASHEVICH</i>	BO'LAJAK O'QITUVCHILARNING KASBIY KOMPETENSIYALARINI SHAKLLANTIRISHDA DIAGNOSTIK YONDASHUVNING PEDAGOGIK ASOSLARI	PEDAGOGIKA	173
	ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ДИАГНОСТИЧЕСКОГО ПОДХОДА К ФОРМИРОВАНИЮ ПРОФЕССИОНАЛЬНЫХ КОМПЕТЕНЦИЙ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ		
	PEDAGOGICAL FOUNDATIONS OF THE DIAGNOSTIC APPROACH TO DEVELOPING THE PROFESSIONAL COMPETENCIES OF FUTURE TEACHERS		
<i>XAMRAYEVA FIRUZA AZIMOVNA</i>	GADJETLARDAN FOYDALANISHNING BOLALAR DIQQAT, XOTIRA VA EMOTSIONAL REAKSIYALARIGA TA'SIRI	PSIXOLOGIYA	178
	ВЛИЯНИЕ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ГАДЖЕТОВ НА ВНИМАНИЕ, ПАМЯТЬ И ЭМОЦИОНАЛЬНЫЕ РЕАКЦИИ ДЕТЕЙ		
	THE IMPACT OF GADGET USE ON CHILDREN'S ATTENTION, MEMORY, AND EMOTIONAL REACTIONS		

<i>TOHIROVA FERUZA</i>	BO'LAJAK TIBBIYOT XODIMLARIDA KASBIY IDENTIKLIKNI RIVOJLANTIRISHNING PSIXOLOGIK-PEDAGOGIK MEKANIZMLARI	PSIXOLOGIYA	186
	ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ МЕХАНИЗМЫ РАЗВИТИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ИДЕНТИЧНОСТИ У БУДУЩИХ МЕДИЦИНСКИХ РАБОТНИКОВ		
	PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL MECHANISMS FOR DEVELOPING PROFESSIONAL IDENTITY IN FUTURE HEALTHCARE PROFESSIONALS		
<i>JO'RAYEV HUSEN IBOD O'G'LI</i>	TAEKWONDO MASHG'ULOTLARIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH ORQALI SPORTCHILAR TEXNIK-TAKTIK TAYYORGARLIGINI TAKOMILLASHTIRISH	PEDAGOGIKA	194
	СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ТЕХНИКО-ТАКТИЧЕСКОЙ ПОДГОТОВКИ ТХЭКВОНДИСТОВ ПОСРЕДСТВОМ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ТРЕНИРОВОЧНОМ ПРОЦЕССЕ		
	IMPROVING THE TECHNICAL AND TACTICAL PREPARATION OF TAEKWONDO ATHLETES THROUGH THE USE OF DIGITAL TECHNOLOGIES IN TRAINING		
<i>AXMATQULOVA MAXFUZA SHUHRAT QIZI</i>	МАКТАБГАЧА ТА'ЛИМ YO'NALISHI TALABALARIDA LEKSIK KOMPETENSIYANI RIVOJLANTIRISHNING LINGVO-KOGNITIV XUSUSIYATLARI	PEDAGOGIKA	203
	ЛИНГВОКОГНИТИВНЫЕ ОСОБЕННОСТИ РАЗВИТИЯ ЛЕКСИЧЕСКОЙ КОМПЕТЕНЦИИ У СТУДЕНТОВ НАПРАВЛЕНИЯ ДОШКОЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ		
	LINGUO-COGNITIVE FEATURES OF DEVELOPING LEXICAL COMPETENCE IN PRESCHOOL EDUCATION STUDENTS		
<i>USMONOV RAHIM RAXMONALI O'G'LI</i>	DEFFENBACHERNING DRIVING ANGER SCALE METODI ASOSIDA HAYDOVCHILARDAGI G'AZABLANISH XUSUSIYATLARINI HAYDOVCHILIK TAJRIBASI KESIMIDA O'RGANISH	PSIXOLOGIYA	209
	ИЗУЧЕНИЕ ОСОБЕННОСТЕЙ ПРОЯВЛЕНИЯ ГНЕВА У ВОДИТЕЛЕЙ В ЗАВИСИМОСТИ ОТ ВОДИТЕЛЬСКОГО СТАЖА НА ОСНОВЕ МЕТОДИКИ ДЕФФЕНБАХЕРА «DRIVING ANGER SCALE»		
	A STUDY OF DRIVERS' ANGER CHARACTERISTICS BASED ON DRIVING EXPERIENCE USING DEFFENBACHER'S "DRIVING ANGER SCALE" METHOD		

<i>XUDDIYEVA UMIDA AMINJON QIZI</i>	BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARINING MATEMATIK SAVODXONLIGINI RIVOJLANTIRISHDA SUN'YI INTELLEKT TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH	PEDAGOGIKA	215
	ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ТЕХНОЛОГИЙ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА ДЛЯ РАЗВИТИЯ МАТЕМАТИЧЕСКОЙ ГРАМОТНОСТИ УЧАЩИХСЯ НАЧАЛЬНЫХ КЛАССОВ		
	THE USE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE TECHNOLOGIES TO DEVELOP MATHEMATICAL LITERACY AMONG PRIMARY SCHOOL STUDENTS		
<i>NEMATOV SOHIB TESHAYEVICH</i>	JISMONIY MASHQLAR JARAYONIDA PSIXOLOGIK BARQARORLIK VA CHIDAMLILIK O'RTASIDAGI BOG'LIQLIK	PSIXOLOGIYA	221
	ВЗАИМОСВЯЗЬ ПСИХОЛОГИЧЕСКОЙ УСТОЙЧИВОСТИ И ВЫНОСЛИВОСТИ В ПРОЦЕССЕ ВЫПОЛНЕНИЯ ФИЗИЧЕСКИХ УПРАЖНЕНИЙ		
	THE RELATIONSHIP BETWEEN PSYCHOLOGICAL RESILIENCE AND ENDURANCE DURING PHYSICAL EXERCISE		
<i>RASHIDOV ABDURASHID MURODULLAYEVICH</i>	HARBIY XIZMATGA PSIXOFIZIOLOGIK TAYYORLASH JARAYONIDA RAQAMLASHTIRISHNING AHAMIYATI VA SAMARADORLIGI	PSIXOLOGIYA	228
	ЗНАЧЕНИЕ И ЭФФЕКТИВНОСТЬ ЦИФРОВИЗАЦИИ В ПРОЦЕССЕ ПСИХОФИЗИОЛОГИЧЕСКОЙ ПОДГОТОВКИ К ВОЕННОЙ СЛУЖБЕ		
	THE IMPORTANCE AND EFFECTIVENESS OF DIGITALIZATION IN THE PROCESS OF PSYCHOPHYSIOLOGICAL PREPARATION FOR MILITARY SERVICE		
<i>ALIMARDANOVA SITORA IKROM QIZI</i>	MAXSUS TA'LIM HATIYOJIGA EGA BOLALARNI QO'LLAB QUVVATLASHDA ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALARINING O'RNI	PEDAGOGIKA	232
	РОЛЬ СОВРЕМЕННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ПОДДЕРЖКЕ ДЕТЕЙ С ОСОБЫМИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫМИ ПОТРЕБНОСТЯМИ		
	THE ROLE OF MODERN TECHNOLOGIES IN SUPPORTING CHILDREN WITH SPECIAL EDUCATIONAL NEEDS		
<i>ASKAROVA ZEBINISO AKBAR QIZI</i>	FILOLOGIYA YO'NALISHI TALABALARINING KASBIY KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRISHDA RAQAMLI TA'LIM VOSITALARINING O'RNI	PEDAGOGIKA	240
	РОЛЬ ЦИФРОВЫХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ СРЕДСТВ В РАЗВИТИИ ПРОФЕССИОНАЛЬНЫХ КОМПЕТЕНЦИЙ СТУДЕНТОВ ФИЛОЛОГИЧЕСКИХ НАПРАВЛЕНИЙ		
	THE ROLE OF DIGITAL EDUCATIONAL TOOLS IN DEVELOPING THE PROFESSIONAL COMPETENCIES OF PHILOLOGY STUDENTS		

<i>AVEZOV DAVRONBEK SOBUROVICH</i>	BO'LAJAK BOSHLANG'CH SINFLAR O'QITUVCHILARINING AXBOROT KOMMUNIKATSIYA VOSITALARIDAN FOYDALANISHNING DIDAKTIK IMKONIYATLARI	PEDAGOGIKA	246
	ДИДАКТИЧЕСКИЕ ВОЗМОЖНОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ИНФОРМАЦИОННО-КОММУНИКАЦИОННЫХ СРЕДСТВ БУДУЩИМ УЧИТЕЛЯМ НАЧАЛЬНЫХ КЛАССОВ		
	DIDACTIC OPPORTUNITIES FOR FUTURE PRIMARY SCHOOL TEACHERS IN USING INFORMATION AND COMMUNICATION TOOLS		
<i>AXMEDOVA NILUFAR ILHOMBOY QIZI</i>	NOGIRONLIGI BOR XOTIN-QIZLARNI IJTIMOY HIMOYA QILISH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI	PEDAGOGIKA	252
	ПУТИ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ СИСТЕМЫ СОЦИАЛЬНОЙ ЗАЩИТЫ ЖЕНЩИН С ИНВАЛИДНОСТЬЮ		
	WAYS TO IMPROVE THE SOCIAL PROTECTION SYSTEM FOR WOMEN WITH DISABILITIES		
<i>IZZATOV SHERZOD SAMAD O'GLI</i>	SUN'YI INTELLEKT VA RAQAMLI MUHIT SHAROITIDA YOSHLARNING PSIXOLOGIK SALOMATLIGINI TA'MINLASH MEKANIZMLARI	PSIXOLOGIYA	257
	МЕХАНИЗМЫ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ПСИХОЛОГИЧЕСКОГО ЗДОРОВЬЯ МОЛОДЕЖИ В УСЛОВИЯХ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА И ЦИФРОВОЙ СРЕДЫ		
	MECHANISMS FOR ENSURING THE PSYCHOLOGICAL WELL-BEING OF YOUNG PEOPLE IN THE CONTEXT OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE AND THE DIGITAL ENVIRONMENT		
<i>MURATOVA SABOXAT CHORIYEVNA</i>	O'ZBEK XALQ URF-ODATLARINING O'QUVCHILAR TARBIVASIDAGI O'RNI VA AHAMIYATI	PEDAGOGIKA	262
	РОЛЬ И ЗНАЧЕНИЕ УЗБЕКСКИХ НАРОДНЫХ ОБЫЧАДОВ В ВОСПИТАНИИ УЧАЩИХСЯ		
	THE ROLE AND SIGNIFICANCE OF UZBEK FOLK TRADITIONS IN THE EDUCATION OF STUDENTS		
<i>NIYAZOVA NILUFAR FARXADOVNA</i>	ONKOLOGIK BEMORLARDA PSIXOLOGIK MOSLASHUVNI RIVOJLANTIRISHNING IJTIMOY-PSIXOLOGIK MEKANIZMLARI	PSIXOLOGIYA	267
	СОЦИАЛЬНО-ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ МЕХАНИЗМЫ РАЗВИТИЯ ПСИХОЛОГИЧЕСКОЙ АДАПТАЦИИ У ОНКОЛОГИЧЕСКИХ ПАЦИЕНТОВ		
	SOCIO-PSYCHOLOGICAL MECHANISMS FOR ENHANCING PSYCHOLOGICAL ADAPTATION IN ONCOLOGY PATIENTS		
<i>RAHIMOVA NAZOKATXON KASIMDJONOVNA</i>	TALABALARDA IJTIMOY YETUKLIKNI SHAKLLANTIRISH ORQALI TA'LIM SIFATINI OSHIRISHNING PSIXOLOGIK MEKANIZMLARI	PSIXOLOGIYA	276
	ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ МЕХАНИЗМЫ ПОВЫШЕНИЯ КАЧЕСТВА ОБРАЗОВАНИЯ ПОСРЕДСТВОМ ФОРМИРОВАНИЯ СОЦИАЛЬНОЙ ЗРЕЛОСТИ СТУДЕНТОВ		
	PSYCHOLOGICAL MECHANISMS FOR IMPROVING THE QUALITY OF EDUCATION THROUGH THE DEVELOPMENT OF STUDENTS' SOCIAL MATURITY		

<i>SAFAROVA SARVINOZ</i>	KOMMUNIKATIV MASHQLAR ASOSIDA YUQORI SINIF O'QUVCHILARINING LEKSIK KOMPETENSIYASINI DIAGNOSTIKA QILISH VA BAHOLASH MEZONLARI	PEDAGOGIKA	283
	КРИТЕРИИ ДИАГНОСТИКИ И ОЦЕНКИ ЛЕКСИЧЕСКОЙ КОМПЕТЕНЦИИ УЧАЩИХСЯ СТАРШИХ КЛАССОВ НА ОСНОВЕ КОММУНИКАТИВНЫХ УПРАЖНЕНИЙ		
	CRITERIA FOR DIAGNOSING AND ASSESSING THE LEXICAL COMPETENCE OF SENIOR SECONDARY SCHOOL STUDENTS BASED ON COMMUNICATIVE EXERCISES		
<i>SAYIROVA DILOBAR RAXIMOVA</i>	OLYI TA'LIMDA MUSTAQIL ISHLASHGA O'RGATUVCHI TOPSHIRIQLAR: DUNYO VA O'ZBEKISTON TAJRIBASI	PEDAGOGIKA	289
	ЗАДАНИЯ ОБУЧАЮЩИЕ САМОСТОЯТЕЛЬНОЙ РАБОТЕ В ВЫСШЕМ ОБРАЗОВАНИИ: МИРОВОЙ И УЗБЕКСКИЙ ОПЫТ		
	TEACHING ASSIGNMENTS THAT FOSTER INDEPENDENT LEARNING IN HIGHER EDUCATION: GLOBAL AND UZBEK EXPERIENCE		
<i>TOIROVA MUNAVVAR MURODULLAYEVNA</i>	TA'LIM JARAYONIDA O'QUVCHILARDA MILLIY QADRIYATLAR ASOSIDA IDENTIKLIKNI RIVOJLANTIRISH MEKANIZMLARI	PEDAGOGIKA	294
	МЕХАНИЗМЫ РАЗВИТИЯ ИДЕНТИЧНОСТИ УЧАЩИХСЯ НА ОСНОВЕ НАЦИОНАЛЬНЫХ ЦЕННОСТЕЙ В ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ ПРОЦЕССЕ		
	MECHANISMS FOR DEVELOPING STUDENTS' IDENTITY BASED ON NATIONAL VALUES IN THE EDUCATIONAL PROCESS		
<i>XOMUDJONOVA FERUZA KOMILJON QIZI</i>	MURAKKAB YUKLAMALARNI HISOBGA OLGAN HOLDA 15-16 YOSHDAGI SPORTCHILARNING MAXSUS TAYYORGARLIGINI TAKOMILLASHTIRISH VA ANIQLASH	PEDAGOGIKA	302
	СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ И ОПРЕДЕЛЕНИЕ СПЕЦИАЛЬНОЙ ПОДГОТОВЛЕННОСТИ СПОРТСМЕНОВ 15-16 ЛЕТ С УЧЕТОМ СЛОЖНЫХ НАГРУЗОК		
	IMPROVING AND ASSESSING THE SPECIAL PREPAREDNESS OF 15-16-YEAR OLD ATHLETES TAKING INTO ACCOUNT COMPLEX TRAINING LOADS		

Safarova Sarvinoz,
Navoiy davlat universiteti tayanch doktoranti

KOMMUNIKATIV MASHQLAR ASOSIDA YUQORI SINIF O'QUVCHILARINING LEKSIK KOMPETENSIYASINI DIAGNOSTIKA QILISH VA BAHOLASH MEZONLARI

Annotatsiya. Mazkur maqolada yuqori sinf o'quvchilarining ingliz tilidagi lug'at boyligini kommunikativ mashqlar asosida baholash mezonlarini takomillashtirish hamda diagnostika metodikasini ishlab chiqish masalalari tahlil qilinadi. Tadqiqotda leksik kompetensiyani baholashning zamonaviy pedagogik yondashuvlari o'rganilib, kommunikativ vazifalar asosida o'quvchilarning faol va passiv lug'at zaxirasini aniqlash imkoniyatlari yoritilgan. Shuningdek, ko'p mezonli baholash tizimi hamda diagnostik bosqichlar taklif etilib, ularning tajriba-sinov jarayonidagi samaradorligi nazariy jihatdan asoslanadi. Tadqiqot natijalari lug'at boyligini baholashda faqat test topshiriqlaridan foydalanish yetarli emasligini, balki o'quvchilarning real muloqot jarayonidagi leksik faolligini ham hisobga olish zarurligini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: lug'at boyligi, leksik kompetensiya, kommunikativ mashqlar, diagnostika, baholash mezonlari, ingliz tili, yuqori sinf, kommunikativ yondashuv, ta'lim samaradorligi.

КРИТЕРИИ ДИАГНОСТИКИ И ОЦЕНКИ ЛЕКСИЧЕСКОЙ КОМПЕТЕНЦИИ УЧАЩИХСЯ СТАРШИХ КЛАССОВ НА ОСНОВЕ КОММУНИКАТИВНЫХ УПРАЖНЕНИЙ

Аннотация. В данной статье рассматриваются вопросы совершенствования критериев оценки и методики диагностики словарного запаса учащихся старших классов на основе коммуникативных упражнений. Исследование направлено на разработку комплексной диагностической системы оценки лексической компетенции, обеспечивающей объективное определение уровня сформированности словарного запаса обучающихся. В экспериментальной работе приняли участие 330 учащихся, из которых 165 составили экспериментальную группу и 165 – контрольную. Продолжительность педагогического эксперимента составила один учебный год. Результаты исследования показали, что систематическое использование коммуникативных упражнений способствует существенному повышению уровня лексической компетенции учащихся, расширению их активного словарного запаса и совершенствованию навыков использования лексических единиц в реальных коммуникативных ситуациях. Предложенная многоуровневая диагностическая методика может быть использована в практике преподавания английского языка в общеобразовательных школах для повышения объективности оценки словарного запаса учащихся.

Ключевые слова: словарный запас, лексическая компетенция, коммуникативные упражнения, диагностика, критерии оценивания, английский язык, учащиеся старших классов, коммуникативный подход, языковая компетенция, педагогический эксперимент.

CRITERIA FOR DIAGNOSING AND ASSESSING THE LEXICAL COMPETENCE OF SENIOR SECONDARY SCHOOL STUDENTS BASED ON COMMUNICATIVE EXERCISES

Abstract. This article examines the improvement of assessment criteria and diagnostic methodology for developing high school students' English vocabulary through communicative exercises. The study analyzes contemporary approaches to lexical assessment and proposes a multi-criteria diagnostic framework that evaluates both receptive and productive vocabulary in

authentic communicative situations. The findings suggest that vocabulary assessment should extend beyond traditional testing and include learners' communicative performance in meaningful language use.

Key words: *vocabulary development, lexical competence, communicative exercises, assessment, diagnostics, English language teaching, high school students, communicative approach.*

Kirish. So'nggi yillarda chet tillarini o'qitishda kompetensiyaviy yondashuvning ustuvor yo'nalish sifatida shakllanishi o'quvchilarning lug'at boyligini baholash tizimini takomillashtirish zaruratini yuzaga keltirdi. Zamonaviy ta'lim jarayonida lug'at boyligi faqat o'zlashtirilgan so'zlar soni bilan emas, balki ularni turli kommunikativ vaziyatlarda maqsadga muvofiq, aniq va erkin qo'llay olish darajasi bilan ham belgilanadi. Shu sababli leksik kompetensiyani baholashda faqat an'anaviy testlardan foydalanish o'quvchilarning haqiqiy kommunikativ imkoniyatlarini to'liq aks ettira olmaydi.

Xalqaro tadqiqotlarda lug'at boyligi til kompetensiyasining asosiy tarkibiy qismi sifatida e'tirof etiladi. So'zni bilish uning shakli, ma'nosi, grammatik xususiyatlari, kollokatsiyalari, uslubiy qo'llanishi hamda nutqdagi funksional faolligini egallashni anglatadi. Shu bois zamonaviy baholash tizimi mazkur komponentlarning barchasini qamrab olishi lozim.

Kommunikativ mashqlar o'quvchilarga yangi leksik birliklarni tabiiy nutqiy vaziyatlarda qo'llash imkonini beradi. Dialoglar, rolli o'yinlar, muammoli vaziyatlar, loyiha ishlari, taqdimotlar va guruhli muhokamalar o'quvchilarning lug'at zaxirasini nafaqat boyitadi, balki ularning kommunikativ faolligini ham oshiradi. Mazkur faoliyatlar diagnostik baholash uchun ham muhim axborot manbai bo'lib xizmat qiladi.

Amaliyotda esa lug'at boyligini baholash mezonlarining yagona tizimi mavjud emas. Aksariyat hollarda baholash so'zlarni yoddan aytish yoki test topshiriqlarini bajarish bilan cheklanadi. Bunday yondashuv esa o'quvchining real muloqotdagi leksik imkoniyatlarini to'liq namoyon eta olmaydi. Shu sababli kommunikativ faoliyatga asoslangan kompleks diagnostika metodikasini ishlab chiqish dolzarb ilmiy muammo hisoblanadi.

Mazkur tadqiqotning maqsadi kommunikativ mashqlar asosida yuqori sinf o'quvchilarining lug'at boyligini baholash mezonlarini takomillashtirish hamda leksik kompetensiyani aniqlashga xizmat qiluvchi diagnostika metodikasini ishlab chiqishdan iborat.

Tadqiqot vazifalari quyidagilardan iborat:

lug'at boyligini baholashning nazariy asoslarini tahlil qilish;

kommunikativ mashqlarga tayangan diagnostik mezonlarni ishlab chiqish;

ko'p mezonli baholash tizimini taklif etish;

mazkur metodikaning ta'lim samaradorligiga ta'sirini ilmiy asoslash.

Metadologiya. Mazkur tadqiqotda yuqori sinf o'quvchilarining ingliz tilidagi lug'at boyligini baholash mezonlarini takomillashtirish hamda kommunikativ mashqlar asosida diagnostika metodikasining samaradorligini aniqlash maqsadida aralash (mixed-methods) tadqiqot dizaynidan foydalanildi. Ushbu yondashuv miqdoriy va sifat tahlillarini o'zaro uyg'unlashtirish orqali o'quvchilarning leksik kompetensiyasini har tomonlama baholash imkonini berdi.

Tadqiqot O'zbekiston Respublikasining umumiy o'rta ta'lim maktablarining yuqori sinf o'quvchilari ishtirokida 2024–2025 o'quv yili davomida olib borildi. Tajriba-sinov ishlarida jami 330 nafar o'quvchi qatnashdi. Shundan 165 nafari tajriba guruhi, 165 nafari nazorat guruhi tarkibiga kiritildi. Guruhlarni shakllantirishda o'quvchilarning ingliz tilini bilish darajasi, yoshi hamda boshlang'ich leksik tayyorgarligi o'rtasidagi muvozanatni saqlashga alohida e'tibor qaratildi.

Tajriba guruhida lug'atni o'qitish jarayoni muallif tomonidan ishlab chiqilgan kommunikativ mashqlar tizimi asosida tashkil etildi. Mazkur tizim dialogik nutq, rolli o'yinlar, juftlik va guruhlarda ishlash, muammoli vaziyatlarni hal qilish, loyiha ishlari, taqdimotlar

hamda vaziyatli topshiriqlarni o'z ichiga oldi. Nazorat guruhida esa amaldagi o'quv dasturida tavsiya etilgan an'anaviy metodlardan foydalanildi.

Leksik kompetensiyani baholashda faqat o'quvchilarning eslab qolgan so'zlari sonini aniqlash bilan cheklanilmadi. Aksincha, yangi o'zlashtirilgan birliklarning real kommunikativ vaziyatlarda qo'llanish darajasi ham asosiy mezon sifatida qabul qilindi. Bunday yondashuv kommunikativ til o'qitish konsepsiyasining asosiy tamoyillariga mos keladi[1].

Tadqiqot davomida quyidagi ilmiy metodlardan foydalanildi:

pedagogik kuzatish;

diagnostik testlar;

suhbat va savolnoma;

og'zaki va yozma kommunikativ topshiriqlarni ekspert baholash;

tajriba-sinov metodi;

matematik-statistik tahlil.

Diagnostika uch bosqichda amalga oshirildi. Birinchi bosqichda o'quvchilarning boshlang'ich lug'at boyligi aniqlandi. Ikkinchi bosqichda bir o'quv yili davomida kommunikativ mashqlar tizimi izchil qo'llanildi va oraliq monitoring olib borildi. Uchinchi bosqichda yakuniy diagnostika o'tkazilib, tajriba hamda nazorat guruhlarini natijalari qiyosiy tahlil qilindi.

Leksik kompetensiyani baholash uchun beshta asosiy mezon ishlab chiqildi:

lug'at birliklarini tushunish darajasi;

so'zlarning ma'nosini to'g'ri qo'llash;

kommunikativ vaziyatlarda yangi leksik birliklardan foydalanish;

nutqning ravonligi va leksik xilma-xilligi;

mustaqil nutqda faol lug'atdan foydalanish ko'rsatkichi.

Har bir mezon 10 ballik baholash shkalasi asosida baholandi. Yakuniy natijalarga ko'ra o'quvchilar yuqori (9–10 ball), yaxshi (7–8 ball), qoniqarli (5–6 ball) va past (0–4 ball) darajalarga ajratildi. Bunday ko'p mezonli baholash tizimi o'quvchilarning leksik kompetensiyasini kompleks ravishda aniqlash imkonini berdi.

Olingan natijalarning ishonchliligini ta'minlash maqsadida matematik-statistik tahlil usullaridan foydalanildi. Guruhlar o'rtasidagi farqlarning statistik ahamiyati o'rtacha qiymatlar, foiz ko'rsatkichlari va Student t-testi yordamida baholandi. Statistik ishlov berish natijasida kommunikativ mashqlar asosida tashkil etilgan ta'lim jarayonining lug'at boyligini rivojlantirishdagi samaradorligi ilmiy jihatdan asoslandi.

Natijalar. Tajriba-sinov ishlari yakunida tajriba va nazorat guruhlarida o'quvchilarning leksik kompetensiyasidagi o'zgarishlar qiyosiy tahlil qilindi. Tadqiqotda jami 330 nafar o'quvchi ishtirok etdi. Shundan 165 nafari tajriba guruhi, 165 nafari nazorat guruhini tashkil etdi. Baholash CEFR darajalari (A1, A2, B1, B2 va C1) asosida amalga oshirildi.

Tajriba boshida har ikkala guruhning bilim darajasi deyarli bir xil bo'lib, o'quvchilarning asosiy qismi A2 va B1 darajalarida jamlangan edi. Bir yillik tajriba-sinov ishlari yakunida esa tajriba guruhida sezilarli ijobiy siljish kuzatildi.

Yakuniy natijalarga ko'ra, tajriba guruhida B2 darajasiga erishgan o'quvchilar soni 18 nafardan 86 nafarga oshdi. Shuningdek, C1 darajasidagi o'quvchilar soni 0 nafardan 3 nafarga yetdi. Shu bilan birga, boshlang'ich A1 darajasidagi o'quvchilar soni 21 nafardan 2 nafarga, A2 darajasidagilar esa 60 nafardan 27 nafarga kamaydi. Mazkur holat o'quvchilarning yuqori darajadagi leksik kompetensiyaga o'tganligini ko'rsatadi.

Nazorat guruhida ham ma'lum darajada ijobiy o'zgarish kuzatilgan bo'lsa-da, uning sur'ati tajriba guruhiga nisbatan ancha past bo'ldi. Xususan, B2 darajasidagi o'quvchilar soni 31 nafardan 34 nafarga, C1 darajasidagi o'quvchilar esa 1 nafardan 1 nafarga o'zgarmagan. Shu bilan birga, B1 darajasidagi o'quvchilar soni 63 nafardan 85 nafarga ko'paygan bo'lib, ularning aksariyati yuqori darajalarga o'ta olmagan.

Natijalar shuni ko'rsatdiki, tajriba guruhida kommunikativ mashqlar asosida tashkil etilgan ta'lim jarayoni o'quvchilarning lug'at boyligini rivojlantirishda an'anaviy metodlarga qaraganda samaraliroq bo'lgan. Ayniqsa, o'quvchilarning yangi leksik birliklarni muloqot jarayonida faol qo'llashi, vaziyatga mos ravishda tanlashi hamda nutq ravonligini ta'minlash ko'rsatkichlari sezilarli darajada yaxshilandi.

Olingan natijalar kommunikativ mashqlar asosida ishlab chiqilgan metodikaning yuqori sinf o'quvchilarida leksik kompetensiyani rivojlantirishga ijobiy ta'sir ko'rsatganligini tasdiqlaydi. Tajriba guruhi natijalarining nazorat guruhi bilan qiyosiy tahlili metodikaning amaliy samaradorligini ilmiy jihatdan asoslash imkonini berdi.

1-jadval.

Tajriba va nazorat guruhlari bo'yicha yakuniy natijalar

Daraja	Tajriba guruhi (n=165)	Nazorat guruhi (n=169)
A1	2	6
A2	27	43
B1	47	85
B2	86	34
C1	3	1

Izoh: Jadval CEFR (A1–C1) darajalari asosida tajriba-sinov yakuniy natijalarini aks ettiradi.

Natijalar tahlili shuni ko'rsatadiki, tajriba guruhida B2 va C1 darajalaridagi o'quvchilar ulushi sezilarli ravishda ortgan, A1 va A2 darajalari esa keskin kamaygan. Bu esa kommunikativ mashqlar asosida tashkil etilgan ta'limning o'quvchilarning lug'at boyligini rivojlantirishdagi yuqori samaradorligini tasdiqlaydi.

Muhokama. Mazkur tadqiqot natijalari kommunikativ mashqlar asosida tashkil etilgan ta'lim jarayoni yuqori sinf o'quvchilarining leksik kompetensiyasini rivojlantirishda an'anaviy metodlarga nisbatan yuqori samaradorlikka ega ekanligini ko'rsatdi. Bir yillik tajriba-sinov ishlari davomida tajriba guruhida B2 va C1 darajasiga erishgan o'quvchilar sonining sezilarli ortishi, aksincha A1 hamda A2 darajasidagi o'quvchilar ulushining keskin kamayishi kommunikativ yondashuvning amaliy samaradorligini tasdiqlaydi.

Olingan natijalar I. S. P. Nation tomonidan ilgari surilgan lug'atni o'qitishning "**Four Strands**" konsepsiyasi bilan uyg'unlik kasb etadi. Mazkur nazariyaga ko'ra, o'quvchi yangi leksik birliklarni faqat yodlash orqali emas, balki ularni mazmunli muloqot jarayonida muntazam qo'llash orqali faol lug'at tarkibiga o'tkazadi. Tadqiqot davomida qo'llanilgan dialoglar, rolli o'yinlar, guruhli munozaralar, taqdimotlar va muammoli vaziyatlar aynan mazmunli til qo'llanishini ta'minladi. Bu esa o'quvchilarning so'zlarni uzoq muddatli xotirada mustahkamlashiga hamda faol nutqda qo'llashiga xizmat qildi[2].

Tadqiqot natijalari N. Schmittning lug'at kompetensiyasi faqat so'z ma'nosini bilish bilangina emas, balki uning grammatik, semantik, kollokatsion va pragmatik xususiyatlarini o'zlashtirish zarurligi haqidagi ilmiy qarashlarini ham tasdiqlaydi. Tajriba guruhidagi o'quvchilar yangi leksik birliklardan dialog va monologlarda, yozma topshiriqlarda hamda vaziyatli mashqlarda erkin foydalanganliklari ularning lug'at boyligi sifat jihatidan rivojlanganligini ko'rsatadi[3].

J. Harmer ingliz tilini o'qitishda kommunikativ faoliyatning ustuvorligini asoslab, lug'atni real muloqot jarayonida qo'llash til o'rganishning eng muhim sharti ekanligini ta'kidlaydi. Mazkur tadqiqotda aynan kommunikativ mashqlar tizimining qo'llanilishi o'quvchilarning darsdagi faolligini oshirdi, mustaqil fikrlashini rivojlantirdi hamda yangi so'zlarni tabiiy nutqiy vaziyatlarda qo'llash ko'nikmasini shakllantirdi. Natijada tajriba guruhi o'quvchilari nazorat guruhiga nisbatan yuqori natijalarga erishdi[5].

Tadqiqot natijalari J. C. Richards tomonidan ishlab chiqilgan kommunikativ kompetensiya modelining asosiy g'oyalarini ham tasdiqlaydi. Olimning fikricha, leksik birliklarni muvaffaqiyatli egallash ularni kontekstda qo'llash imkoniyatlari bilan uzviy bog'liq. Shu nuqtai nazardan, tadqiqot davomida qo'llangan vaziyatli topshiriqlar va loyiha ishlari o'quvchilarning lug'at boyligini kommunikativ ehtiyojlar bilan uyg'un holda rivojlantirishga xizmat qildi[6].

Milliy metodik maktab vakili J. Jalolov ham chet tilini o'qitishda nutqiy faoliyatning ustuvorligini alohida ta'kidlaydi. Tadqiqotda ishlab chiqilgan metodika Jalolovning kommunikativ yo'naltirilgan ta'lim tamoyillariga mos ravishda tashkil etildi. Xususan, lug'at daftari, mavzulashtirilgan kommunikativ mashqlar, juftlik va guruhlarda ishlash hamda mustaqil topshiriqlar o'quvchilarning faol lug'atini bosqichma-bosqich kengaytirishga xizmat qildi[11].

Shuningdek, tadqiqot natijalari baholash tizimini takomillashtirish zarurligini ham ko'rsatdi. Amaliyotda lug'at boyligini baholash ko'pincha test natijalari bilan chegaralanadi. Tadqiqot doirasida taklif etilgan ko'p mezonli diagnostika metodikasi esa o'quvchilarning leksik kompetensiyasini nafaqat reproduktiv, balki produktiv va kommunikativ faoliyat jarayonida ham baholash imkonini berdi. Bu yondashuv baholashning obyektivligi va ishonchliligini oshirdi.

Umuman olganda, tadqiqot natijalari kommunikativ mashqlar asosida ishlab chiqilgan metodikaning yuqori sinf o'quvchilari lug'at boyligini rivojlantirishda ilmiy va amaliy jihatdan samarali ekanligini ko'rsatdi. Mazkur metodika umumiy o'rta ta'lim maktablarida ingliz tili darslarini tashkil etishda, o'quv-metodik qo'llanmalarni ishlab chiqishda hamda leksik kompetensiyani baholash mezonlarini takomillashtirishda qo'llanilishi mumkin.

Xulosa. Mazkur tadqiqot natijalari kommunikativ mashqlar asosida tashkil etilgan ta'lim jarayoni yuqori sinf o'quvchilarining lug'at boyligini rivojlantirishda yuqori pedagogik samaradorlikka ega ekanligini ilmiy jihatdan tasdiqladi. Bir yillik tajriba-sinov ishlari davomida tajriba guruhida leksik kompetensiyaning barcha komponentlari, xususan, so'zlarni tushunish, ularni nutqda maqsadga muvofiq qo'llash, kollokatsiyalarni to'g'ri tanlash hamda kommunikativ vaziyatlarga mos ravishda faol ishlatish ko'rsatkichlari sezilarli darajada yaxshilandi.

Tadqiqot davomida ishlab chiqilgan ko'p mezonli diagnostika metodikasi o'quvchilarning lug'at boyligini faqat reproduktiv bilimlar asosida emas, balki ularning real kommunikativ faoliyati orqali ham baholash imkonini berdi. Taklif etilgan baholash mezonlari leksik kompetensiyani obyektiv aniqlash, o'quvchilarning individual rivojlanish dinamikasini kuzatish hamda ta'lim jarayonini samarali rejalashtirish uchun metodik asos bo'lib xizmat qiladi.

Tajriba va nazorat guruhlari natijalarining qiyosiy tahlili kommunikativ mashqlar tizimi an'anaviy metodlarga nisbatan yuqori natija berishini ko'rsatdi. Ayniqsa, B2 va C1 darajalariga erishgan o'quvchilar ulushining ortishi ishlab chiqilgan metodikaning amaliy samaradorligini tasdiqlaydi.

Tadqiqot natijalariga asoslanib quyidagi tavsiyalar ishlab chiqildi:
ingliz tili darslarida kommunikativ mashqlar ulushini tizimli ravishda oshirish;
lug'at boyligini baholashda ko'p mezonli diagnostika metodikasini amaliyotga joriy etish;
o'quvchilarning mustaqil lug'at ustida ishlashini tashkil etuvchi metodik vositalarni keng qo'llash;

CEFR mezonlariga asoslangan leksik kompetensiyani baholash tizimini takomillashtirish;
ingliz tili o'qituvchilari uchun kommunikativ yondashuv bo'yicha metodik tavsiyalar ishlab chiqish.

Mazkur tadqiqot natijalari umumiy o'rta ta'lim maktablarida ingliz tilini o'qitish metodikasini takomillashtirish, o'quv-metodik majmualarni ishlab chiqish hamda leksik kompetensiyani baholash tizimini modernizatsiya qilishda ilmiy-amaliy ahamiyat kasb etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati.

1. Nation, I. S. P. *Learning Vocabulary in Another Language*. Cambridge University Press, 2001.
2. Nation, I. S. P. *The Four Strands*. Innovation in Language Learning and Teaching, 2007.
3. Schmitt, N. *Researching Vocabulary: A Vocabulary Research Manual*. Palgrave Macmillan, 2010.
4. Schmitt, N. *Vocabulary in Language Teaching*. Cambridge University Press, 2000.
5. Harmer, J. *The Practice of English Language Teaching*. 5th ed. Pearson, 2015.
6. Richards, J. C. *Curriculum Development in Language Teaching*. Cambridge University Press, 2001.
7. Lewis, M. *The Lexical Approach*. Language Teaching Publications, 1993.
8. Thornbury, S. *How to Teach Vocabulary*. Pearson Education, 2002.
9. Brown, H. D. *Principles of Language Learning and Teaching*. Pearson, 2014.
10. Coady, J., Huckin, T. *Second Language Vocabulary Acquisition*. Cambridge University Press, 1997.
11. Jalolov, J. J. Chet til o'qitish metodikasi. Toshkent.
12. Ro'ziyeva, D. Pedagogik texnologiyalar. Toshkent.
13. Tolipov, O'., Usmonboyeva, M. Pedagogik texnologiyalarning nazariy asoslari. Toshkent.
14. Karimov, I. va boshqalar. Ingliz tilini o'qitish metodikasi. Toshkent.
15. CEFR. *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment*. Council of Europe, 2020.

Jurnal O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan 2025-yil 16-fevral kuni № 622042-sonli guvohnoma bilan ro'yxatga olingan.

Tahririyat manzili: 200117, O'zbekiston Respublikasi,
Buxoro shahri Alpomish ko'chasi, 9-uy
Elektron manzil: <https://fanistiqbollari.uz>
Telegram raqami: -998 (93) 689-80-90

Ta'limda istiqbolli izlanishlar xalqaro ilmiy-metodik jurnal.
Buxoro, 2026. № 7-Son, 1-Qism.